

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Corollaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

dividitur in bonam & malam. Nam conscientia regular & dirigit operationem humanam sub ratione bonitatis & malitiae moralis, quae proinde in operatione subiecta conscientiam extrinsecè specificat. Sicut ergo non datur medium inter operationem humanam bonam vel malam in individuo, prout aliunde suppono; ita non datur medium inter conscientiam bonam, de qua Apost. 1. ad Timoth. c. 5. & 19. & malam, quam Apostolus etiam vocat *cauteriatam*, & *inquinatam*. ibid. c. 4. & 2. & ad Tit. 1. 15.

Dicendum secundò: Ex modo assentiendi, adequatè potest conscientia dividi in certam & opinativam. Nam assensus ultimus conscientiae aut est cum formidine, aut sine formidine oppositi; [cum enim hæc sint contradictoriè opposita, inter illa non datur medium] si sine formidine, conscientia est certa (intellige ex modo assentiendi) si cum formidine, est opinativa.

Neque dicas: assensum posse esse dubium. Nam contrà est. Vel intelligis per dubium suspensionem determinati iudicii, uti propriè & rectè loquendo debet intelligi, & tunc ne quidem est assensus, contra hypothefin. Vel intelligis assensum determinatum ad alteram partem contradictionis, cum formidine tamen oppositi & tunc abuteris voce dubii, illudque confundis cum assensu opinativo & probabili.

Dicendum tertio: Intrinsecè & adequatè conscientia dividitur in veram & falsam. Aut enim operatio est talis, qualis dicitur per conscientiam, aut non est talis, nec datur medium: si est talis, conscientia est vera; si non, conscientia est falsa. Quod si conscientia vera rigorosius accipitur pro illa sola, quæ est conformis operationi, tam formaliter quàm materialiter spectatæ, tunc habet pro membro opposito omnem conscientiam seu vincibiliter seu invincibiliter erroneam. Si verò sit conformis operationi solum formaliter spectatæ, tunc conscientia invincibiliter erronea pertinet ad conscientiam veram & rectam, istiusque oppositum erit solummodò conscientia vincibiliter erronea.

§. III.
Corollaria.

EX dictis infero primò: Conscientiam dubiam non esse propriè & formaliter, sed tantum

reductivè conscientiam, & ut Layman vocat, *umbra conscientiae*: quia conscientia formaliter consistit, in practico iudicio, dictamine, regula operandi: atqui dubitans nihil concludit, nihil iudicat, assentitur, dicitur, præcipit, sed hæret ambiguus: ergo dubitans, antequam deponat dubium, non format propriè & formaliter conscientiam. Reductivè tamen dici solet conscientia, quia saltem potest esse inchoatio discursus practici, ad aliquod illativum dictamen tendentis & conantis.

Infero secundò. Cùm conscientia ex depositione dubii vel formidinis transit in certam, non amplius propriè & intrinsecè, sed tantum secundum quid & extrinsecè appellari dubiam, vel probabilem; non enim amplius hæsitatio, vel formido se tenet ex parte ultimi assensus practice practici, quem supponimus esse certum, sed ex parte iudicii præsuppositi, quod respectu istius ultimi tantummodò est speculativum, nec impedit certitudinem, ut ex dicendis constabit.

Infero tertio. Conscientiam timoratam, suspiciosam, scrupulosam facile reduci posse ad dubiam, vel erroneam. Nam quatenus conscientia timorata & suspiciosa ex levibus fundamentis dubitat, utrum aliqua operatio sit licita, pertinet ad conscientiam dubiam, & siquidem deponit suspitione & dubio, remanente solum aliqua speculativa anxietate, operetur, erit conscientia intrinsecè certa: si autem vi istius fluctuationis ad nullum determinatum iudicium procedat, erit intrinsecè & formaliter dubia: Rursus scrupulosa vel ex levissimis fundamentis falso iudicat, aliquam operationem esse illicitam, sicque est erronea; vel nihil iudicat, sed tantum hæsitat inter utrumque sicque est conscientia dubia, eique superaddit accidentalem differentiam anxietatis. Unde patet, vulgarem illam conscientiae divisonem in quinque membra, rigori Dialectico non esse admensam, nec ideo tamen rejiciendam, eò quòd omnes modos circa formandum dictamen conscientiae comprehendat, sitque communi usu loquendi recepta.

DISPUTATIO XI.

DE

Conscientia recta & erronea.

UTramque in unam considerationem jungimus: nam & in obligatione conveniunt, & erronea, si ex invincibili errore procedat, est practice certa & recta, ac tandem oppositorum eadem est disciplina.

